

добре розуміла, що цим самим формує міжнародний імідж не лише Держфінпослуг, а й українського страхового ринку в цілому. Безхмарне функціонування такого тандему тривало лише 2 роки. Так, в 2005 році Рахункова палата України проводить перевірку діяльності Держфінпослуг та приходиться до висновку, що сплата членських внесків в IAIS за рахунок ЛСОУ суперечить вітчизняному законодавству, згідно з яким вона має проводитись із Державного бюджету. Вирішення цієї проблеми керівництво Держфінпослуг вбачало у включенні членських внесків у статтю витрат свого бюджету, який у 2005 році становив близько 15,6 млн. грн. в рік. Таку пропозицію комісії знову було відхилено урядом. Внутрішні перепити, пов'язані із пошуком та виділенням коштів на сплату членських внесків призвели до прогнозованого результату. Заборгованість українського регулятора сягнула \$14,6 тис. [1] і, як наслідок, у липні 2006 року Держфінпослуг виключили із IAIS. Вітчизняному страховому ринку загрожувала ізоляція від міжнародної практики.

Втручання Президента України Віктора Ющенка у вирішення цієї проблеми дало позитивний результат. В процесі підготовки бюджетної пропозиції Держфінпослуг додав статтю витрат на фінансування членських внесків, необхідних для поновлення в IAIS. В Законі України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» були закладені кошти, які включали покриття заборгованості України за 2005-2006 рр. та сплату членських внесків за 2007 рік. [2]. Проте суперечності вітчизняного законодавства знову вносили свої корективи у можливість членства України в IAIS. Наріжним каменем спотикання став механізм розрахунку та проплати членських внесків. По-перше: Кабінетом Міністрів України не включено Держфінпослуг до переліку установ, членство яких в міжнародних організаціях фінансувалося б за рахунок бюджетних коштів, оскільки IAIS – недержавна організація. По-друге: Міністерство закордонних справ України подало роз'яснення, згідно з яким IAIS не визнає міжнародною організацією, аргументуючи це тим, що вона була створена у відповідності до законодавства лише Швейцарії.

Розуміння ситуації, яка складалася навколо поновлення України в IAIS вимагало рішучих дій, адже засідання асоціації відбувалося лише раз на рік – у жовтні місяці. Будь-яке затягування процесу поновлення загрожувало продовженням ізоляції України в сфері страхового нагляду ще на рік. Розпорядженням Кабінету Міністрів

України №797-р від 26 вересня 2007 р. відповідальною за забезпечення участі в Міжнародній асоціації органів страхового нагляду призначено Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, а заходи щодо забезпечення участі здійснюються в межах видатків, передбачених у Державному бюджеті України на відповідний рік [3]. Цим розпорядженням КМУ дозволив Нацкомфінпослуг самостійно розпоряджатися бюджетними коштами для сплати членських внесків в IAIS. На момент прийняття такого розпорядження борг за членські внески разом із проплатою внеску за поточний рік сягнула \$20 тис. (біля 100 тис. грн.) [4].

На початку 2007 року членство комісії було відновлено, а це, в свою чергу, сприяло новому витку розвитку страхування життя в Україні.

Література:

1. Украина может опять стать членом IAIS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finance.eizvestia.com/full/12124>
2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/489-16>
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України №797-р від 26 вересня 2007 р. «Питання участі в Міжнародній асоціації органів страхового нагляду та Міжнародній організації органів нагляду за пенсійними фондами». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/797-2007-%D1%80>
4. Госфинуслуг разрешили стать членом международных ассоциаций страховых надзоров IAIS и IOPS. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/news/07/10/01/12955>

Кучінка Т. В., аспірант,
Мукачівський державний університет (м. Мукачеве)

**ПРИЧИНИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
КРИЗИ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕКОНОМІЦІ**

Економічною наукою розроблено та передбачено цілу низку різних теорій, що пояснюють причини економічних циклів і криз (табл. 1), як приклад оптимізації способів та шляхів виходу з кризових ситуацій та ефективного процесу відновлення економіки країни [1].

Таблиця 1

Теорії циклів і криз

Автори теорії	Характеристика теорії
Хоутрі Р. Д.	Грошова теорія пояснює цикл експансією (стиском) банківського кредиту
Шумпетер І. А., Хансен Е. Х.	Теорія нововведень пояснює цикл використанням у виробництві важливих нововведень
Пігу А. С., Беджгот У.	Психологічна теорія трактує цикл як наслідок хвиль песимістичного й оптимістичного настрою, що охоплюють населення
Гобсон Дж., Фостер Дж., Кетчінгс В.	Теорія недоспоживання вбачає причину циклу в занадто великій частці доходу, що припадає багатим і ощадливим людям, у порівнянні з тою, що може бути інвестована
Хайєк Ф., Мізес Л.	Теорія надмірного інвестування прихильники якої вважають, що причиною рецесії є, швидше, надмірне, ніж недостатнє, інвестування
Джевонс В. С.	Теорію сонячних плям – врожаю

В теорії та практиці господарювання виділяють різноманітні причини формування економічних криз. Серед них можна виділити:

- пов'язані з дією об'єктивних чинників (причинами економічного циклу є необхідність в періодичному оновленні спожитих факторів виробництва);

- пов'язані з дією суб'єктивних чинників (причинами економічного циклу є помилки та недоліки в системі управління економічними процесами);

- пов'язані з дією природно кліматичних та екологічних чинників (причинами економічного циклу є несприятливі кліматичні явища, стихійні лиха тощо).

За механізмом впливу на економічні процеси в національній економіці кризи можуть бути:

- спричинені зовнішніми чинниками (пов'язані з тенденціями й стратегією розвитку світової економіки, конкуренцією, політичною ситуацією в сусідніх країнах тощо);

- спричинені внутрішніми чинниками (пов'язані з неефективною стратегією щодо зовнішніх запозичень, недоліками у фіскальній та грошово-кредитній політиці, недосконалістю системи державного управління, відсутністю або неефективністю інноваційної й інвестиційної політики, неоптимальністю та ресурсоемністю

виробничих процесів тощо).

З позиції можливості державного регуляторного впливу в системі антикризового управління вагомого значення набувають внутрішні чинники кризових явищ в економіці. Саме внутрішнім причинам виникнення кризових явищ можна протидіяти найбільш ефективно, адже запровадження та застосування антикризового управління дозволить вберегти національну економіку навіть від несприятливих факторів, що виникають на глобальному рівні.

Наслідки економічних криз для розвитку економічної системи можна систематизувати таким чином:

- внутрішньо-економічні – спад виробництва; прискорення темпів інфляції; дестабілізація фінансової системи; кон'юнктурні зміни; неплатоспроможність і банкрутство суб'єктів господарювання; монополізація економічних систем;

- загальнополітичні – дестабілізація політичної ситуації в країні; несприятлива зовнішньоекономічна політика держави; зміна умов експортно-імпоротної діяльності; недосконалість господарського та антимонопольного законодавства; неефективність системи державного управління;

- соціальні – високий рівень безробіття; скорочення розміру зарплат у бюджетній сфері; зростання рівня диференціації доходів населення; криза системи соціального й медичного забезпечення; ріст соціальних конфліктів;

- демографічні – зменшення чисельності населення та погіршення його структурних складових; зменшення рівня добробуту та, як наслідок, погіршення розміру і структури платоспроможного попиту населення.

Таким чином, криза – різка зміна стану речей, що призводить до оптимізації розвитку держави або до її знищення у разі неспроможності адаптуватися до нових умов. Запобігання економічній кризовій ситуації можливе шляхом раннього виявлення ознак кризи та подолання низки її соціально-економічних причин і передумов. Як показує практика, криза може бути певною мірою керованим процесом. Як правило, до неї можна й необхідно готуватися, її можна передбачити, очікувати, а при бажанні й викликати; кризи можна прискорювати, випереджати, відсувати (запобігати).

Література:

1. Кухта П. В. Кризи, їх причини та наслідки [Електронний ресурс]

/ П. В. Кухта // Ефективна економіка. – № 10. – 2012. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1439>.

2. Крикун В.Б. Кризові явища в економіці як об'єкт державного управління / Крикун В. Б. // Часопис Академії адвокатури України – 2010. – №8 (3'2010). – С. 1-5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aau.edu.ua/e-journal/2010-3/10kvbodu.pdf>.

3. Сапа Н. В. Наукові і праксеологічні засади формування механізмів антикризового державного управління в Україні та напрями їх впровадження / Н. В. Сапа // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2012. – Вип. 49. – С. 191-204 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znpqgzdia_2012_49_21.pdf.

Лаврів Л.А., канд. екон. наук,
доцент кафедри державного і муніципального управління

ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СПІЛЬНОТ БАЗОВОГО РІВНЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ

У забезпеченні системності розвитку регіонів та базових адміністративних утворень як елементів національної економіки визначальну роль відіграє раціональність побудови їх структури. І хоча впродовж тривалого періоду в Україні піднімалось питання щодо здійснення структурних перетворень, досягнення рівномірного й збалансованого розвитку регіонів, комплексно воно не вирішувалось, а тому проблема усунення диспропорційності розвитку у територіальному розрізі регіонів і базових спільнот залишається нерозв'язаною й досі.

Із прийняттям Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5.02.2015 р. [1] інституціоналізовано новий сучасний підхід щодо формування спроможних укрупнених базових адміністративно-територіальних одиниць, здатних на місцях вирішувати проблеми своїх громад та підвищувати якість життя населення у них. При цьому держава зобов'язалась надавати інформаційно-просвітницьку, організаційну, методичну та фінансову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад. Постановою Кабінету Міністрів України [2] від 8.04.2015 р. затверджено «Методику формування спроможних територіальних

громад», яка визначає механізм та умови формування спроможних територіальних громад, а також порядок розроблення і схвалення перспективного плану формування територій громад у межах областей.

Разом з тим, попри позитивні аспекти запровадження механізмів, зорієнтованих на децентралізацію влади, слід звернути увагу на низку проблем, які матимуть вплив на результативність процесів з об'єднання територіальних громад.

1. Якщо в основі добровільного об'єднання територіальних громад лежать принципи законності, добровільності, прозорості і відкритості, відповідальності, то процедури з формування таких громад повинні бути зорієнтовані на заохочення громад до безпосередньої участі в управлінських процесах, прояву ініціативи при розв'язанні складних соціальних та економічних проблем, що стоять перед ними в умовах викликів зовнішнього середовища, до пошуку ними нових резервів для розвитку тощо. Тому саме представники територіальних громад, здатних об'єднатись, повинні взаємодіяти між собою та визначати перспективи такого об'єднання. Цьому сприяють і положення Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5.02.2015 р. [1], статтями 5-8 якого регламентовано порядок проходження процедур щодо здійснення такого об'єднання (передбачені Законом процедури об'єднання схематично представлені на рис. 1).

Разом з тим, якщо згідно Закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад» початок процедури такого добровільного об'єднання офіційно розпочинається з моменту утворення спільної робочої групи з підготовки проектів рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад, і цьому етапу повинні передувати відповідні обговорення, які займають близько 60 днів з дня ініціювання добровільного об'єднання (див. рис. 1), то згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 8.04.2015 р. «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад» [2] Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні державні адміністрації зобов'язані у місячний строк розробити проекти перспективних планів формування територій громад згідно з Методикою та подати їх на розгляд Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних рад.

Зважаючи на те, що процедура ініціювання добровільного об'єднання територіальних громад у багатьох громадах розпочалась тільки в квітні 2015 р. (а в деяких триває й досі через складність